

УДК 636.2.03.061

Н.Г. ЧЕРНЯК, О.П. ГОНЧАРУК

Інститут розведення і генетики тварин УААН

ОЦІНКА КОРІВ-ПЕРВІСТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЗА ТИПОМ БУДОВИ ТІЛА У ПЛЕМЗАВОДІ ТОВ "СУХОЛІСЬКЕ"

Наведено результати оцінки промірів та індексів будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи.

Порода, екстер'єр, проміри, оцінка корів, індекси будови тіла

Програмою створення нових молочних порід в Україні визначено породні особливості та цільові стандарти для української чорно-рябої молочної породи, які є основним орієнтиром у селекційному процесі створення й удосконалення внутріпородних типів тварин [1, 2]. Практикою країн світу з розвиненим молочним скотарством і багатьма вітчизняними вченими доведено, що кращі за екстер'єрними якостями тварини, як правило, вирізняються високою молочною продуктивністю, доброю відтворною здатністю та продуктивним довголіттям [3].

У скотарстві України найбільшого поширення набула інструментальна оцінка екстер'єру тварин з використанням спеціальних вимірювальних засобів. Така оцінка дає найоб'єктивніші дані не лише про окрему особину, а й — групи, породи, види тварин у цілому [4].

На основі промірів визначають індекси будови тіла. Обчислення індексів дає можливість встановити відносний розвиток окремих статей тварин. Індекси будови тіла характеризують статеві, вікові, конституційні особливості тварин та їхні типові відмінності і мають велике значення для характеристики тварин [5].

© Н.Г. Черняк, О.П. Гончарук, 2007

Розведення і генетика тварин. 2007. Вип. 41.

Матеріали і методика досліджень. Дослідження проведено на коровах-первістках української чорно-рябої молочної породи у племзаводі ТОВ "Сухоліське".

Екстер'єрну оцінку корів-первісток за основними промірами тіла проводили мірною палицею, стрічкою та циркулем за загальноприйнятою методикою. Індекси будови тіла вираховували через відношення взаємозв'язаних між собою промірів статей.

Статистичну обробку отриманих даних проводили за допомогою машинних програм на програмному мікрокалькуляторі "Електроніка БЗ-21" [6].

Результати досліджень. У табл. 1 наведено показники лінійних промірів основних статей екстер'єру корів-первісток української чорно-рябої молочної породи племзаводу ТОВ "Сухоліське". Отримані в результаті досліджень параметри свідчать про те, що корови-первістки відповідають стандарту даної породи.

Середня висота оцінених корів-первісток у холці (135 см), а також проміри глибини та ширини грудей (73 і 47 см) свідчать про дуже добрий розвиток цих тварин у період їхнього вирощування.

1. Оцінка корів-первісток української чорно-рябої молочної породи за типом будови тіла у ТОВ "Сухоліське" (n=37)

Ознака, см	M±m	σ	Cv, %
Висота в холці	135±0,61	3,78	2,81
Коса довжина тулуба	154±0,65	3,94	2,59
Глибина грудей	73±0,54	3,31	4,52
Ширина: грудей за лопатками	47±0,60	3,66	7,75
у маклаках	52±0,45	2,72	5,23
Обхват: грудей за лопатками	196±1,32	8,04	4,11
п'ястка	19,5±0,17	1,01	5,19

Від ширини задньої частини тулуба залежить легкість отелення, постановка задніх кінцівок, розвиток молочної залози й обмускуленість. Показники промірів, що характеризують розвиток заду в ширину у корів-первісток, відповідають стандарту породи.

Індекси будови тіла поряд з абсолютними показниками промірів доповнюють характеристики доброго розвитку тварин за екстер'єром, підтверджуючи їхню відповідність типу молочної худоби (табл. 2).

2. Індекси будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи ТОВ "Сухоліське" (n=37)

Назва індексів	M±m	σ	Cv, %
Грудний	64,4±1,3	5,03	7,2
Костистості	14,1±0,18	0,89	4,8
Компактності	127,3±2,4	4,98	3,7
Довгоногості	47,1±0,48	2,12	4,3
Тазо-грудний	90,4±2,2	8,10	8,5
Ейрисомії	34,0±0,52	2,09	5,15
Розтягнутості	111,6±1,4	5,32	4,4

Величина індексу довгоногості в оцінених корів-первісток стада (47,1±0,48) у межах бажаної вираженості. Індекс відображає оптимальний розвиток тварин у молодому віці і з віком зменшується внаслідок інтенсивнішого розвитку грудної клітки.

Індекс розтягнутості свідчить про гармонійність формування будови тіла та його ріст і розвиток, особливо в довжину. Його рівень 111,6±1,4 є оптимальним для характеристики тварин молочного типу.

На добрий розвиток грудей у ширину вказує тазо-грудний індекс, який характеризує міцність тварин молочного типу. Цей індекс з віком зменшується, оскільки розвиток грудей закінчується раніше, ніж заду.

Грудний індекс також свідчить про міцність тварин української чорно-рябої молочної породи. Чим міцніша тварина, тим більше в неї потенційних можливостей для тривалої продуктивності і доброго здоров'я.

Індекс компактності є показником масивності корів у пропорційному співвідношенні обхвату грудей та косої довжини тулуба.

Особливість молочної худоби — це тонкий та міцний кістяк, розвиток якого визначається через індекс костистості. За результатами наших обрахунків його величина становить 14,1±0,18, що відповідає стандартам породи.

Висновок. Таким чином, корови-первістки української чорно-рябої молочної породи племзаводу ТОВ "Сухоліське" при стабільній із року в рік кормовій базі характеризуються добре розвиненими зовнішніми формами. За основними промірами екстер'єру тварини відповідають рівню цільових стандартів. Середні показники індексів свідчать про пропорційність розвитку будови тіла корів-первісток.

1. *Метод лінійної оцінки типу тілобудови тварин червоно-рябої молочної породи // Нові методи селекції і відтворення високопродуктивних порід і типів тварин: Матеріали наук.-вироб. конф. 29–30 травня 1996 р. / В.П. Буркат, О.Ф. Хаврук, І.В. Гузєв та ін. — К., 1996. — С. 36–37.*

2. *Буркат В.П., Полупан Ю.П., Йовенко І.В. Лінійна оцінка корів за типом. — К.: Аграрна наука, 2004. — 88 с.*

3. *Hewitt D. Linear assessment of beef merit // British Cattle Breeders Club Digest. — 1994. — № 49. — Р. 25–28.*

4. *Розведення сільськогосподарських тварин/ М.З. Басовський, В.П. Буркат, Д.Т. Вінничук та ін. — Біла Церква, 2001. — 400 с.*

5. *Рубан М.С. Обґрунтування параметрів екстер'єрної оцінки молочної худоби // Вісн. аграр. науки. — 2003. — № 8. — С.71–73.*

6. *Полупан Ю.П. Использование программируемых микрокалькуляторов в биометрических и зоотехнических расчетах: Метод. рекомендації. — К., 1988. — 71 с.*

ОЦЕНКА КОРОВ-ПЕРВОТЕЛОК УКРАИНСКОЙ ЧЕРНО-ПЕСТРОЙ МОЛОЧНОЙ ПОРОДЫ ПО ТИПУ СТРОЕНИЯ ТЕЛА В ПЛЕМЗАВОДЕ ООО "СУХОЛИСЬКЕ". Н.Г. Черняк, О.П. Гончарук

Изложены результаты оценки промеров и индексов строения тела коров-первотелок украинской черно-пестрой молочной породы.

Порода, екстер'єр, промери, оцінка корів, індекси строєння тіла

THE ESTIMATION HEIFERS OF UKRAINIAN BLACK-MOTLEY MILK BREED BEHIND TYPE STRUCTURE BODY. N.G. Chernyuk, O.P. Goncharuk

The results of estimation measurements and indexes a structure body heifers of Ukrainian Black-Motley milk breed.

Breed, exterior, measurements, estimation of cow, indexes of structure body

УДК 636.082.4

М.Й. ЧЕХІВСЬКИЙ

Інститут розведення і генетики тварин УААН

СТРАТЕГІЇ РОЗВЕДЕННЯ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ (теоретичний аспект)

Лінійне розведення, принципи популяційної генетики і загальна теорія систем використовуються при розробці самостійних стратегій розведення. Автор відмічає характерні особливості кожної стратегії.

Лінійне розведення, популяційна генетика, теорія систем, стратегія розведення

Розведення різних порід великої рогатої худоби передбачає створення цілком визначеного генофонду. При цьому домінуюче значення належить вибору найбільш загального способу розведення тварин, який є базовий, що визначає всі інші похідні. Отже, ми говоримо про стратегію розведення худоби, пов'язану з політикою в галузі племінного тваринництва. Якщо політика ставить перед стратегією завдання, то стратегія забезпечує їхнє виконання.

У статті розглядаються питання формування генофондів з позицій визначення головного напрямку цих дій.

Методика досліджень. При формуванні стратегій розведення тварин враховували ознаки філософських категорій частини і цілого як парні категорії, які водночас доповнюють і взаємозап-

© М.Й. Чехівський, 2007

Розведення і генетика тварин. 2007. Вип. 41.

речують одна одну [10]. Відповідно до можливості розкрити зміст однієї категорії через її протилежність процес розведення худоби в одних випадках розглядається як конкретне ціле, в інших — як клас предметів, об'єднаних наявністю загальних властивостей.

При визначенні понять використовують різні види дефініцій [3].

Особливості лінійного розведення розглядаються з позицій принципів індивідуальної селекції, популяційного підходу — наявності групових властивостей популяцій [9], системного підходу — цілісності, яка виступає як системоутворювальна основа [1].

При формальному розгляді системної організації широко використовується концепція чорного ящика — об'єкта, який може сприймати певну множину вхідних сигналів, генерувати множину вихідних сигналів і асоціювати входи з виходами за допомогою певної множини допущених законів [5].

Результати досліджень. Стратегія розведення великої рогатої худоби — це найбільш загальний спосіб створення і ведення генофонду, при якому окремі методи селекції виступають як складові.

Тлумачення категорій частини і цілого дає змогу виділити стратегію лінійного розведення тварин, популяційного і системного підходів.

1. Стратегія лінійного розведення худоби

Лінійне розведення — методологія створення і ведення ліній у породі з метою формування її генофонду.

Лінія в породі — послідовний ряд тварин при їхньому розведенні, об'єднаних кровною спорідненістю родоначальника та його нащадків.

Суть стратегії полягає в тому, що порода представляється як єдине ціле кількох ліній, ведення яких побудовано на використанні властивостей руху індивідуальної генетичної інформації. Напрямок селекції тварин — від індивіду до породи.

Особливості лінійного розведення. Процес трансформації "видатної" спадковості родоначальника і його продовжувачів у "групову" спадковість їхнього дочірнього потомства повинен супроводжуватися створенням високого рівня гомозиготності за певними ознаками, який досягається шляхом інбридингу або